

Η

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΑΡΙΘΜ Ι4 — Οκτώβριος 1842 — ΤΟΜ. Β΄

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΩΝ.

Περικλῆς, ὁ περιβόητος ἐκεῖνος στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων, ἐγκωμιάζων τοὺς πεσόντας νέους εἰς τὴν ἐκστρατείαν τῆς Σάμου, ἔλεγεν ὅτι ἡ πόλις στερηθεῖσα τὴν Νεολαίαν τῆς ἔπαθε τοιαύτην ζημίαν, ὅποιαν ἤθελε πάθειν ὁ ἐνιαυτὸς ἂν ἔστερεῖτο τὴν ἀνοιξιν. Ἐκ τῆς αὐτῆς φύσεως δυνάμεθα καὶ ἡμεῖς νὰ εἴπωμεν ὅτι εἶναι ἡ ζημία τὴν ὅποιαν ἐν γένει πάσχομεν ἐκ τῆς κακῆς ἀγωγῆς τῶν παιδῶν, διότι παρεκτὸς τοῦ ὅτι προξενεῖται μέγιστον ἀδίκημα εἰς τὴν ἐπερχομένην γενεάν, βλάπτεται ἀκόμη καὶ ἡ πατρίς στερουμένη ἐκείνων οἵτινες, λαβόντες εἰς τὴν νέαν των ἡλικίαν τὴν ἀπαιτούμενην φροντίδα, ἠδύναντο ἀκολούθως νὰ τὴν ὠφελήσωσιν ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ καὶ τοῦ ἐπαγγέλματός των.

Ὁ Ἴσπανὸς Ἰατρὸς Ἰουάν· Χουάρτες ἀποδεικνύει εἰς ὠραῖόν τι πόνημά του ὅτι μόνῃ ἡ φύσις δύναται νὰ προσδιορίσῃ τὸν ἄνθρωπον διὰ τὴν μάθησιν, καὶ ὅτι ἀνευ ἰδιαιτέρας τινὸς κλίσεως εἰς τὴν ὅποιαν καταγίνεται τις τέχνην ἢ ἐπιστήμην, δὲν θέλει δύνηθῃ νὰ κάμῃ οὐδ' ἓν σχεδὸν εἰς αὐτὴν πρόσδον, οὐδ' ἂν βοηθῆται καὶ ἀπὸ τοὺς ἰκανωτέρους διδασκάλους. — Τὸν δὲ λόγον του τοῦτον διαβεβαίωσεν διὰ τοῦ παραδείγματος τοῦ υἱοῦ τοῦ Κικέρωνος.

Κικέρων, ὁ περίφημος ἐκεῖνος ῥήτωρ τῶν Ῥωμαίων,

θέλων νὰ τελειοποιήσῃ τὸν υἱὸν τοῦ Μάρκον εἰς τὴν ὁποίαν τὸν προδιώρισεν ἐπιστήμην, τὸν ἔπεμφεν εἰς Ἀθήνας, ὅπου ἦνθουν τὰ φῶτα καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀκόμη, καὶ ὅπου ὁ νέος συναναστρεφόμενος μὲ τοὺς πανταχόθεν συρρέοντας συνομήλικάς του, ἤθελε δυναθῆν νὰ λάβῃ ἀξιόλογα παραδείγματα. Ἐθεσε δ' αὐτὸν ὑπὸ τὴν ἐπιστάσιαν τοῦ Κρατίππου, ὅστις ἦτον εἰς τῶν μεγαλητέρων φιλοσόφων τοῦ αἰῶνός του, καὶ ὅστις, χάριν τοῦ νέου μαθητοῦ του, συνέθεσεν οὐκ ὀλίγα βιβλία, ὡς νὰ μὴν ἐξήρκουν δι' αὐτὸν τὰ μέχρι τοῦδε γεγραμμένα. Καὶ μ' ὅλα ταῦτα ὅμως ἡ Ἱστορία μᾶς λέγει ὅτι ὁ Μάρκος ἦτον ὅλως διόλου ἠλίθιος, καὶ ἡ πατρικὴ ἐκείνη φύσις τῆς ὁποίας, ὡς φαίνεται, εἶχε καὶ ὁ υἱὸς μέρος, τὸν κατέστησεν ἀνίκανον τοῦ νὰ κάμῃ προόδους εἰς τὴν φιλοσοφίαν εἰς τὴν ὁποίαν κατεγίνετο τότε, καὶ ἣτις ἦτον ἡ ἀξιολογωτέρα σπουδὴ εἰς τὰς Ἀθήνας.—Εἶναι πᾶσα ἀνάγκη λοιπὸν, προσθέτει ὁ αὐτὸς Συγγραφεὺς, νὰ διορίζωνται ἰδιαιτέροι ἐξετασταί, οἵτινες δοκιμάζοντες τὸ πνεῦμα τοῦ παιδός, νὰ προσδιορίσωσιν εἰς αὐτὸν τὴν ἀρμοδιωτέραν διὰ τὰ φυσικά του προτερήματα μάθησιν.

Πλάτων ὁ σοφὸς, εἰς τινὰ τῶν διαλόγων του ἀναφέρει ὅτι ὁ Σωκράτης, υἱὸς μαίας ὦν, ἐσυνείθιζε νὰ λέγῃ ὅτι καθὼς ἡ μήτηρ του, μ' ὅλον ὅτι ἦτον ἰκανωτάτη εἰς τὸ ἔργον τῆς, δὲν ἠδύνατο νὰ μαμεύσῃ οὐδεμίαν γυναῖκα, ἂν δὲν ἦτο πρῶτον ἔγκυος, οὕτω καὶ αὐτὸς δὲν ἠδύνατο ν' ἀποσύρῃ οὐδεμίαν γυνῶσιν ἀπὸ νοῦν εἰς τὸν ὁποῖον ἡ φύσις δὲν ἐνεφύτευσεν αὐτήν. Ἡ μέθοδος δὲ τὴν ὁποίαν εἶχεν ὁ φιλόσοφος οὗτος νὰ διδάσκῃ τοὺς μαθητάς του διὰ διαφόρων ἐρωτήσεων, συνέτεινε τὰ μέγιστα εἰς τὸ νὰ παρουσιάσῃ τὰς φυσικὰς των κλίσεις καὶ ἰδιώματα, δι' οὓς ἔκρινεν ἀκολούθως εἰς τί ἦσαν παρατῆς φύσεως προσδιωρισμένοι.

Πᾶν εἶδος πνεύματος, λέγει ὁ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς Ἰσπανὸς Ἰατρός, ἔχει καὶ τὴν ἰδιαιτέραν του ἐπιστήμην εἰς τὴν ὁποίαν δύναται νὰ προσδεύσῃ ἐξαισιώτατα. Ὡς

Ὡς πρὸς τὰ πνεύματα ἐκεῖνα, ἅτινα φαίνονται συγχρόνως ἱκανὰ διὰ πολλὰ πράγματα, τὰ θεωρεῖ ὡς ἀτελῆ καὶ βίαια τῆς φύσεως ἔργα.

Πολλὰ ὀλίγοι ὑπάρχουσι τῶντι εἰς τοὺς ὁποίους τοσοῦτον σκληρὰ ἐφάνη ἡ φύσις, ὥστε νὰ μὴ τοὺς ἔχη προσδιωρισμένους νὰ λάμψωσιν εἰς ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν ἐπιστήμην. Εἰς ἕκαστον ἐν γένει ἄνθρωπον εὐρίσκεται ἰδιαιτέρα φυσικὴ κλίσις εἰς τινὰ γνῶσιν, τὴν ὁποίαν δύναται ἀκολούθως νὰ ἐνισχύσῃ καὶ νὰ βελτιώσῃ.

Ἡ Ἱστορία τοῦ Κλαβίου εἶναι πασίγνωστος. — Μαθητευόμενος εἰς τι Γυμνάσιον τῶν Ἰησουϊτῶν, καὶ μὴ δυνάμενος νὰ κάμῃ ἐκ τῆς φυσικῆς του ἡλιθιότητος, ὡς ἔλεγον, οὐδεμίαν πρόοδον εἰς τι, ἔμενεν ὅλως διόλου ἀπηλπισμένος. Εἰς ὅμως τῶν διδασκάλων του ἔβαλε κατὰ νοῦν νὰ τὸν διδάξῃ τὴν Γεωμετρίαν, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ τοσοῦτον ἀρμόδιον ἦτο τὸ πνεῦμά του, ὥστε ἀκολούθως ἐγένεν εἰς τῶν μεγαλητέρων μαθηματικῶν τοῦ αἰῶνός του (*).

Πόσον, κατὰ δυστυχίαν, διαφέρει τούτου ὁ ἐπιπολάζων (ἐξόχως εἰς τὰ μέρη μας) τρόπος τῆς Πνευματικῆς τῶν παιδῶν ἀγωγῆς! Ἰ Οὐδὲν ἕτερον συνήθως βλέπει τις, εἰσερχόμενος εἰς τὰ σχολεῖα, εἰμὴ τεσσαράκοντα ἢ πενήτηκοντα παῖδας διαφόρου ἡλικίας, καὶ διαφόρων κλίσεων καὶ διαθέσεων, τεθειμένους εἰς τὴν αὐτὴν κλάσιν, καὶ διδασκομένους συγχρόνως τὸ αὐτὸ μάθημα! Ὅποιονδήποτε καὶ ἂν ᾖ τῶν παιδῶν τούτων τὸ πνεῦμα, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξακολουθῶσιν ἅπαντες τὴν αὐτὴν σειρὰν, καὶ ἐπομένως νὰ δεικνύωσι τὴν αὐτὴν ἱκανότητα, νὰ ἔχωσιν ὅλοι τὸ αὐτὸ μνημονικόν, καὶ ἐν συντομίᾳ, ἀντὶ νὰ ἐφαρμόζωμεν τὰ μαθήματα εἰς τὸ πνεῦμα τῶν παιδῶν, θέλομεν ὥστε τὸ πνεῦμα αὐτῶν νὰ ἐφαρμόζηται εἰς τὰ μαθήματά των. Ὁμολογῶ ὅμως ὅτι τοῦτο δὲν

(*) Ὁ Κλάβιος οὗτος ἐτελεύτησε τὸ 1612 εἰς Ῥώμην, εἰς ἡλικίαν ἐτῶν. 75

εἶναι τοσοῦτον τῶν διδασκάλων σφάλμα, ὅσον τῶν γονέων, οἵτινες ποτὲ δὲν δύνανται νὰ πεισθῶσιν ὅτι ὁ υἱὸς τῶν δὲν εἶναι ἰκανὸς νὰ ἐπιτύχῃ εἰς ὅσα καὶ ὁ τοῦ γειτονός τῶν.

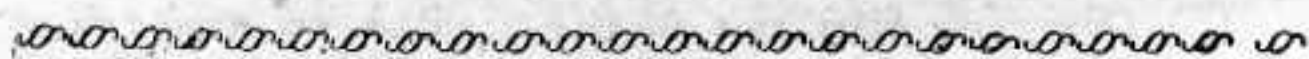
Ἄν ἡ παροῦσα ἐποχὴ ᾖ ἀξιολογωτέρα τῶν πρὸ αὐτῆς, τοῦτο ἀποδίδεται κυρίως εἰς τὴν ὁποίαν ὅλοι ἐν γένει δεικνύουσι κλίσιν εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ τῶν ταπεινοτέρας κλάσεως πολιτῶν. Καὶ μ' ὅλα ταῦτα ὁμως, καθ' ὅσον μάλιστα εἰς τὰ κοινὰ καὶ δημόσια σχολεῖα δὲν δύνανται νὰ ἐπέμβωσιν οἱ γονεῖς, χρέος ἀπαραίτητον εἶναι τῶν ἐπιστατῶν αὐτῶν ἐν γένει (εἴτε ἐφόρων, εἴτε διδασκάλων κτλ.) νὰ ἐξετάζωσι κατὰ πρῶτον ἀκριβῶς τὸ πνεῦμα τῶν παιδῶν, καὶ νὰ προσδιορίζωσιν ἀκολούθως εἰς αὐτοὺς τὰ εἰς τὰ ὅποια ἔχουσι φυσικὴν κλίσιν μαθήματα. Εἰς τοῦτο δ' ὀφείλουσι νὰ προσέχωσιν ἔτι μᾶλλον οἱ πατέρες, ὅταν μάλιστα μέλλωσι νὰ ἀφιερῶσιν τὰ τέκνα τῶν εἰς τι φιλολογικὸν ἢ βιομηχανικὸν ἐπάγγελμα. Πόσοι ἐπ' ἀληθείας κατ' ὄνομα Ἴατροί! πόσοι συνήγοροι! πόσοι διδάσκαλοι! κατέχουσι τὰς υψηλὰς ταύτας θέσεις, χωρὶς νὰ προξενῶσιν οὐδεμίαν οὔτε εἰς ἑαυτοὺς, οὔτε εἰς ἄλλους ὠφέλειαν, ἐνῷ ἀρροδιώτερα ἤθελον ἐπιτύχειν εἰς τὸ ἄροτρον, ἢ ἄλλο τι βιομηχανικὸν ἔργον. Ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ, πόσοι ἦσαν ἐκ φύσεως προσδιωρισμένοι νὰ λάμψωσιν εἰς τὴν κοινωνίαν, οἵτινες ὁμως παραμεληθέντες, κατέστησαν διόλου ἀφανεῖς! ἢ, καὶ διὰ νὰ καταβῶμεν εἰς τὰ ταπεινότερα, πόσοι ῥάπται π. χ. ἤθελον ἐπιτυχῆσαι καλῆτερα ἢ ἦσαν ἀχθοφόροι, καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου, πόσοι ἀχθοφόροι, ἢ ἦσαν ῥάπται!

Οἱ ἀρχαῖοι Σπαρτιαῖται οὐχὶ μόνον ἐξηκολούθουν τὸ πρᾶγμα τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπέκτεινον ἀκόμη ἐπὶ πλέον. Παρ' αὐτοῖς δὲν ἦτο διόλου συγκεχωρημένον ὥστε ὁ πατήρ ν' ἀναθρέψῃ τὰ τέκνα του κατὰ τὴν ἰδίαν του φαντασίαν. Ἄλλ' ἦτον ἀνάγκη, ἀμέσως εἰς τὴν ἑπταετηήλικίαν τῶν, νὰ φέρονται εἰς τὸ δημόσιον καὶ ν' ἀνατρέφονται παρ' αὐτοῦ. Οἱ γέροντες ἦσαν οἱ θεαταὶ τῶν πρά-

ξέων των, (καὶ ἐπομένως οἱ δοκιμασταὶ των), διὸ καὶ πολλάκις διηρέθιζον αὐτοὺς νὰ διαμάχωνται, καὶ τοὺς ἔβαλλον νὰ μαστιγόνωνται συναλλήλως. Καὶ οὕτω βλέποντες τὰς διαφόρους κλίσεις των, τοὺς προσδιώριζον εἰς τὴν ὁποίαν ἐμελλον νὰ καθέξωσι θεοῖν εἰς τὴν πολιτείαν. Διὰ μέσου δὲ τούτου ἡ Σπάρτη δὲν ἤργησε νὰ γίνῃ ἡγεμὼν ὅλης τῆς Ἑλλάδος, καὶ νὰ κατασταθῇ τασοῦτον περίφημος εἰς τὴν Ἱστορίαν διὰ τὴν πολιτικὴν καὶ τὴν στρατιωτικὴν αὐτῆς πειθαρχίαν.

Βουτζέλος.

(ἀκολουθεῖ).

ΚΑΛΑΙ ΤΕΧΝΑΙ.

ΛΙΘΟΓΛΥΦΙΑ. Ἄρθρ. β'.

Ἡ Ἱστορία τῆς Λιθογλυφίας ἔχει τὰς αὐτὰς μὲ τὴν Γλυπτικὴν διαφόρους ἐποχὰς καὶ τὰ αὐτὰ χαρακτηριστικὰ ὡς πρὸς τὴν ἀρχὴν, τὴν πρόοδον καὶ τὴν παρακμὴν της. Ὅθεν κρίνομεν περιττὸν ν' ἀναφέρωμέν τι περὶ τούτων, διότι τὰ εἰς τὴν Γλυπτικὴν ῥηθέντα ἐφαρμόζονται καὶ εἰς τὴν Λιθογλυφίαν. Ἐξετάζομεν δ' ἤδη ἐν περιλήψει ποίας προόδους ἔκαμεν εἰς τὰ ἐπισημότερα τῆς ἀρχαιότητος ἔθνη, καὶ τὰ ἀξιολογώτερα αὐτῆς λείψανα.

Εἶναι πιθανώτατον ὅτι ἀμέσως μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῶν πολυτίμων λίθων οἱ ἄνθρωποι ἤρχισαν νὰ χαράττωσιν ἐπ' αὐτῶν ἀπλοῦς χαρακτῆρας μόνον ἢ σημεῖα. Ἡ Θεία Γραφή μᾶς παρέχει τὰς ἀρχαιοτέρας γνώσεις περὶ τῆς τέχνης ταύτης, μνημονεύουσα τὸ Ἐφὸδ καὶ τὸ περιστήθειον τοῦ Ἀαρῶν, ἐφ' ὧν ἦσαν ἐπιγεγραμμένα τὰ ὀνόματα τῶν δώδεκα φυλῶν τοῦ Ἰσραήλ.—Ἐλαβον δὲ ἀναμφιβόλως οἱ Ἰσραηλιταὶ τὴν τέχνην ταύτην παρὰ